

སྐད་བརྟེན་རིག་པའི་ཁྱིམ་ཁྱེད།

语言学概论

华 侃 索南才让/编译



中央民族大学出版社

སྐད་བརྟེན་རིག་པའི་སློབ་འཁུར།
语 言 学 概 论

སློབ་སླུར་མཁན། ལཱ་ཁན།
བསྟན་ནམས་ཆེ་རིང་།

华 侃 索南才让 编译

ལྷ་དག་པ། ལང་ཆེང་ལྷན།

王青山 审订

ཀྲུང་དབྱང་མི་རིགས་སློབ་ཁྱེད་ཆེན་མོའི་དཔེ་སླུབ་ཁང་།

中央民族大学出版社

责任编辑:葛小冲 རྩེ་མཚོ་ལྷ་མོ་

责任印制:陈立彬 རྩེ་མཚོ་ལྷ་མོ་

封面设计:赵秀琴 རྩེ་མཚོ་ལྷ་མོ་

责任校对:南加才让 རྩེ་མཚོ་ལྷ་མོ་

图书在版编目(CIP)数据

语言学概论:藏文/华侃等编译.

—北京:中央民族大学出版社,1998.2

ISBN 7-81056-078-6

I.语… II.华… III.语言学—概论—藏语 IV.HO

中国版本图书馆 CIP 数据核字(97)第 15646 号

སྐད་བརྟན་པའི་སློབ་གསུང་།

语 言 学 概 论

YU YAN XUE GAI LUN

ཏཱ་ལ་ལོ། བསྐད་ནམས་ཆོ་རིང་གས། སློག་ཐུང་།

华侃 索南才让 编译

中央民族大学出版社出版发行

(北京白石桥路 27 号)(电话:68472815)

新华书店北京发行所经销

北京市朝阳区科普印刷厂印刷

850×1168 毫米 32 开本 10.875 印张 280 千字

1998 年 2 月第 1 版 2006 年 11 月第 2 次印刷

印数 2001—3500 册

ISBN 7-81056-078-6/H ·8

定价:14.80 元

འགོ་བརྗོད།

མི་རིགས་སློབ་ལུ་ཆེན་མོ་ས་མའ་བད་ཡིག་ཆེད་གཉིས་ཆོས་ཁག་རུ་ཐར་ནས་ད་བར་
དུ་“སྐད་བརྗོད་རིག་པའི་སྒྲིབ་ཤད་”ཀྱི་སློབ་ཁྲིད་སྒྲིག་འཇུག་ས་གནང་ཡོད་ལ། དེ་མིགས་
ཡུལ་ནི་སྐད་བརྗོད་རིག་པའི་རྩ་བའི་གཞུང་ལུགས་དང་གོ་དོན་གསལ་བཤད་བྱས་ཏེ་ཐོན་
ཆད་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་སློབ་ཆོན་སློབ་རྒྱུད་ལྟེ་པར་དགོས་ཤེས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཤེས་བྱ་
འདོན་སྤྱོད་ལྟེ་བ་ཡིན། དེས་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྐར་གསལ་འབྲེལ་ལྟེ་བ་
དང་ཆབས་ཅིག་བོད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་དོན་དངོས་ཟུང་འབྲེལ་ལྟེ་དགོས་པའི་རེ་བ་
བཏོན། གཞུང་ལུགས་འདི་ཉིད་སློབ་མ་རྣམས་ཀྱི་སྐད་བརྗོད་རིག་པའི་མང་གཞིའི་གཞུང་
ལུགས་དང་སྐད་ཆའི་དབྱེ་ཞིབ་དང་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་བའི་རྣམས་པ་གསོ་སྦྱང་དང་མཛོ་
འདེགས་གཏོང་བ་ལ་དགོས་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ། སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་བད་ལ་ཕན་ཅུང་
ཟད་གདགས་པའི་ཕྱིར། ར་ཆོས་བཟང་བྱ་དུ་མའི་རིང་གི་སློབ་ཁྲིད་ཉམས་ཐུང་སྒྲིག་ས་
བརྗོད་མས་བྱས་པའི་མང་གཞིའི་ཐོག་ཆེད་ལས་འདིའི་བྱད་ཆོས་དང་འབྲེལ་ནས་སློབ་དེ་བ་
འདི་སྒྲིག་རྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན། གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ས་བཅད་གཙོ་བོ་ནི་བདག་ཅག་གི་དད་
ལྷས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་ཐུར་པའི་དགེ་ཆེན་ཆེན་མོ་ལྷ་ཞོ་ལའང་མཆོག་གིས་བཅམས་གནང་མཛད་
པའི་«སྐད་བརྗོད་རིག་པའི་སྒྲིབ་ཤད་»གཞིར་བཟུང་བ་ཡིན་ལ། དེ་མིན་ད་རུང་མིག་
ཐར་མཛོང་ཆོས་སུ་ཐུར་པའི་འདི་སྒྲིག་ས་ཀྱི་ཆེད་ཆོས་དང་སློབ་དེ་བ་འགའ་ཡང་ཟུར་ལྷའི་
དཔུང་གཞི་བྱས་པ་ཡིན། བོད་སྐད་དང་བོད་སྐད་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་བར་ཡང་འབད་པ་
ཅུང་ཟད་བྱས་ཏེ། རྒྱ་གདངས་དང་། ཐ་སྙད། བརྗོད་བཅས་ཀྱི་ལེའུའི་ནང་བོད་
ཟླ་སྐད་སོགས་སྐད་ཆའི་དཔུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཅུང་ཟད་མཆོམས་སྦྱར་བྱས་པ་བརྒྱད་
ནས་སློག་མཁན་རྣམས་མི་རིགས་སོ་སོའི་སྐད་ཆའི་ཆོས་ཉིད་ལ་རྒྱས་ལོན་ལྟེ་སྒྲུབ་པར་
མ་ཟད་སྐད་བརྗོད་རིག་པའི་ཕྱིར་བཏང་གི་གཞུང་ལུགས་དང་ཆོན་རིག་གི་ཐབས་ཤེས་ཀྱང་
ཁོང་དུ་རྒྱུད་སྒྲུབ་པར་བྱས་ཡོད།

སྐད་བརྟེན་རིག་པ་ནི་བྱུང་བ་ལྟ་བུར་འཕེལ་རྒྱས་གསར་པའི་དུས་སྐབས་སུ་གནས་
པའི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཡིན། ཞེ་བའི་ལོ་འགྲིའི་རིང་ལ་སྐད་བརྟེན་རིག་པའི་
འཕེལ་རྒྱས་སུ་མཐུད་དེ་རིམ་མཐུགས་སུ་ཕྱིན་པས། རང་རྒྱལ་གྱི་དེང་རབས་ཅན་བཞི་
མཛོན་འཁུར་བྱེད་པར་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཚན་རིག་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཏུ་བྱུར་ཡོད།
ཤད་མི་རིགས་ལ་སྐད་དང་ཡི་གེའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཏུ་རིང་མོ་ལྟར་པར་མ་བཟད།
རིགས་རྣམས་སུན་སུམ་ཚོགས་ཤིང་བརྗོད་བྱ་རྒྱ་ཆེ་ལ་གཏོང་བཟུང་བའི་བརྟན་བཙས་བསྐྱར་
ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡོད་ཡོད། ད་ཐེངས་དུས་ཚོད་ཀྱི་དབང་གིས་ཐོད་ཀྱི་སྒྲིལ་རྒྱུན་གྱི་སྒྲ་
རིག་པའི་སྒྲིང་བཅུད་མང་པོ་སྒྲངས་ནས་སྒྲིབ་དེབ་འདི་འབྲུས་སྒྲིཛ་ཆང་དུ་རེ་ཞིག་གཏོང་
མ་རུས།

སྒྲིབ་དེབ་འདི་སྒྲིག་རྒྱུར་བྱེད་དུས་རུབ་བྱང་མི་རིགས་སྒྲིབ་ལྷ་ཆེན་མོ་དང་མཚོ་སྒྲོན་
མི་རིགས་སྒྲིབ་ལྷ་ཆེན་མོའི་དགེ་ཆན་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་རྒྱལ་རམ་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་།
རུབ་བྱང་མི་རིགས་སྒྲིབ་ལྷ་ཆེན་མོའི་སྒྲོ་མཐུན་དཔའ་རིས་པད་མ་དབང་ཆེན་གྱིས་མཛུགས་
ལ་མགོ་ནས་མཇུག་བར་བལྟས་ཏེ་བསམ་འཆར་བཟང་པོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་བཏོན་ཆུང་།
སྒྲིབ་དེབ་འདི་དེ་རིང་སྒྲིག་མཁན་རྣམས་ཀྱི་གསེར་ལལ་དང་མཇལ་ཐུབ་པ་ནི་གོང་གི་མི་
རིགས་སྒྲིབ་ལྷ་ཆེན་མོ་གཉིས་ཀྱི་འགོ་བློད་རྣམས་དང་རྒྱལ་ཁབ་མི་རིགས་ལས་དོན་ལྷ་ཡོན་
ལྟན་ཁང་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་འབྲལ་ཐབས་མེད་པས། ར་ཆོས་སྒྲིང་ཐག་པ་ནས་སྒྲིགས་རྗེ་
ཆེ་ཞེས་བྱས་དང་བྱ་བ་ཞིན་ཡོད། གཞན་དེབ་འདིའི་ནང་དུ་བཀོད་པའི་སྒྲ་རྣམས་དང་
ཡི་གེའི་རིགས་ཤིག་ཏུ་མང་བས། པར་སྒྲིག་བྱེད་དུས་དང་བྱ་དག་བྱེད་དུས་ཀྱང་དཀའ་
ཁག་མང་པོ་འབྱུང་སྲིད་པས། དཔེ་སྒྲིག་ཁང་དང་པར་ཁང་གི་སྒྲོ་མཐུན་རྣམས་ལ་འང་
སྒྲ་ན་མེད་པའི་བཀའ་འདི་བྱ་བ་ཞིན་ཡོད།

འདི་ནི་ཐོད་ཡིག་གི་སྐད་བརྟེན་གྱི་བཤད་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་དང་ཆ་བའི་གཞུང་ལུགས་
གསལ་བཤད་བྱས་པའི་སྒྲིག་རྒྱུར་དེབ་ཐོག་མ་ཡིན་པས་གནད་དོན་ཤིག་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་
པའི་ཁར། བདག་ཅག་ལྟ་བུ་ནི་མེས་བུའི་ནོར་གྱིས་ཀྱན་ནས་དབྱང་ཞིང་མཐོང་རྒྱ་རྒྱང་
བས་བརྗོད་བྱ་དང་རྗོད་བྱེད་གང་ཐད་ནས་མཁས་པ་མཁུ་བའི་གསར་བཤད་ཅིག་རོམ་རྒྱ་

མེད་ལ་ཆིག་དོན་གང་གི་ཆ་ལ་འང་སྒྱུན་དང་ནོར་འབྲུལ་ཡོད་ངེས་པས། སྒོ་དང་ལྷན་པ་
ནམས་གྱིས་ལེགས་ཉེས་སྒྲང་དོར་དང་སྒྱུན་འཇུགས་གནང་སྒྱུ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ།

ཡིག་སྒྱུར་མཁན་གྱིས་1992ལོའི་ཟླ་5ལ།

དཀར་ཆག

ལེའུ་དང་པོ། སྐད་ཆ་འི་འཐུང་ཁྲུང་སྐད་དེའི་རྩ་བ། (1)

 ས་བཅད་དང་པོ། སྐད་ཆ་འི་འཐུང་ཁྲུང་སྐད་..... (1)

 ས་བཅད་གཉིས་པ། སྐད་ཆ་ནི་ཕྱི་ཆོག་ས་ཀྱི་སྐད་རྒྱུ་ལ་ཞིག་རེད། (9)

 ས་བཅད་གསུམ་པ། སྐད་ཆ་ནི་བསམ་གཞིག་ས་ཀྱི་དངོས་པོའི་ཕྱི་སྐད་ས་ཡིན།..... (16)

 ས་བཅད་བཞི་པ། སྐད་ཆ་ནི་འབྲེལ་འདྲིས་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཡིན། (23)

ལེའུ་གཉིས་པ། སྐད་ལྟ། (32)

 ས་བཅད་དང་པོ། སྐད་ཀྱི་ལྟ་འོ་སྟེན་ཡུག་ས་སྐད་གཞི་དང་དངོས་ཡུག་ས་ཀྱི་རྩ་བ།..... (32)

 ས་བཅད་གཉིས་པ། ལྟ་སྟེན་དེ་ཅི་པའི་སྐོར། (42)

 ས་བཅད་གསུམ་པ། ལྟ་སྟེན་དུ་འབྲེལ་བ། (58)

 ས་བཅད་བཞི་པ། ལྟ་གཤིས་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ལྟ་འོ་སྟེན་གཙོ་བོ། (68)

 ས་བཅད་ལྔ་པ། ལྟ་ཆོན། (84)

 ས་བཅད་དྲུག་པ། སྐད་ལྟ་འི་འཛོམས་འཐུང་། (99)

ལེའུ་གསུམ་པ། མིང་གི་ཆོག་ས་པ། (112)

 ས་བཅད་དང་པོ། བརྟེན་ན། (112)

 ས་བཅད་གཉིས་པ། མིང་གི་ཆོག་ས་པ། (134)

 ས་བཅད་གསུམ་པ། མིང་མཛོད།..... (157)

ལེའུ་བཞི་པ། བརྟེན་སྟེང་། (175)

 ས་བཅད་དང་པོ། བརྟེན་སྟེང་དང་བརྟེན་སྟེང་གི་ཐབས་ལམ། (175)

 ས་བཅད་གཉིས་པ། མིང་གི་རྩ་མ་གཞན། (184)

 ས་བཅད་གསུམ་པ། ཆོག་སྟེང་གི་རྩ་མ་གཞན། (194)

 ས་བཅད་བཞི་པ། བརྟེན་སྟེང་གི་རིམ་འཐུང་། (209)

ལེའུ་ལྔ་པ། སྐད་ཆ་འི་འཐེལ་རྒྱས་དང་འཐུང་བ། (214)

 ས་བཅད་དང་པོ། སྐད་ཆ་ནི་འཐེལ་རྒྱས་ལྟ་འོ་སྟེན་ཞིག་རེད། (214)

ས་བཅད་གཉིས་པ།	སྐད་ཆའི་ཐད་ལྟེ་ས།		(221)
ས་བཅད་གསུམ་པ།	སྐད་ཆའི་གཅིག་རྒྱུ་ར།		(231)
ས་བཅད་བཞི་པ།	སྐད་རིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ།		(241)
ལེའུ་རྒྱ་ག་པ།	ཡི་གེ།		(250)
ས་བཅད་དང་པོ།	ཡི་གེའི་རིམ་དང་རྒྱས་པ།		(250)
ས་བཅད་གཉིས་པ།	ཡི་གེའི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་དང་འཕེལ་རྒྱས།		(254)
ས་བཅད་གསུམ་པ།	དབྱེང་ས་གསལ་ཡི་གེ།		(262)
ས་བཅད་བཞི་པ།	ཡི་གེ་བཙུག་པ་བརྒྱུད།		(274)
ལེའུ་བདུན་པ།	སྐད་ཆའི་རིགས་དཔྱེ་ཚུལ།		(282)
ས་བཅད་དང་པོ།	འཛམ་གླིང་གི་སྐད་རིགས་དང་དེའི་རིགས་དཔྱེ་ཚུལ།		(282)
ས་བཅད་གཉིས་པ།	རང་རྒྱལ་གྱི་སྐད་ཆའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས།		(297)
བྱུང་བཞོད།			
1.	རྒྱལ་ཁྲིའི་ལྷ་ཉག་ས་ཀྱི་ལྷ་འདོན་ལྷང་ས་ཀྱི་དཔེ་ར་བརྗོད།		(313)
2.	དཔེ་ཆ་འདིའི་ནང་གི་བརྗོད་ཆ་དང་ཀྱི་ཐོད་རྒྱ་ཤན་ལྷུང་རེའུ་མིག		(331)
3.	ཐོད་ཡིག་དང་ཐོད་ཡིག་གི་ཐོད་ཉག་ས་ཀྱི་ཤན་ལྷུང་རེའུ་མིག		(338)
4.	དབྱེང་གཞིའི་ཡིག་ཆ།		(338)

ལེབ་དང་པོ། སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་དེའི་རོ་བོ།

ས་བཅད་དང་པོ། སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་

༡ སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ་ནི་སྐད་བཅད་རིག་པའི་ལས་འགན་ཞིག་ཡིན།

སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ལ་གོ་དོན་གཉིས་ཏེ། གཅིག་ནི་སྐད་ཆ་བྱེ་བྲག་པའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་ཁྱེད་སྐད་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་དང་པོད་སྐད་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད། སོག་སྐད་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད། དཔྱིན་རིའི་སྐད་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུའོ། ཡང་གཅིག་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ཡིན། དེ་དག་ནི་རོ་བོ་མི་འདྲ་བའི་གནད་དོན་གཉིས་ཡིན་ནོ། ད་ལྟའི་སྐད་རིགས་གང་ཞིག་དང་ཡུལ་སྐད་གང་ཞིག་ནི་བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་སྐད་ཆ་འཕ་དེའི་ཡུལ་སྐད་ཀྱི་མང་གཞིའི་ཐོག་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མིས་སྐད་ཆ་བཤད་མི་ཤེས་པ་ནས་བཟུང་སྐད་ཆ་བཤད་ཤེས་པའི་བར་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཡིན་ཞིང་། དེའང་མིའི་རིགས་ཆགས་ཚུལ་གྱི་དྲུས་ཡུན་ཏུ་ཅང་རིང་པོ་དང་མཚུངས་ཏེ། མ་མཐར་ཡང་ལོ་རྒྱུ་ལའི་ཡན་ཆད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་དོ།

མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ནི་དྲུས་ཡུན་རིང་པོའི་རྩོན་ཏེ་བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་དྲུས་རབས་ནས་བྱུང་ཞིང་། དྲུས་དེའི་སློུ་ཆོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བཞོད་མེད་སྟབས། ད་ལྟ་དེའི་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ཐད་ནས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ན་ཤིན་ཏུ་ཁག་པོ་རེད། ཡིན་ན་ཡང་ལ་ལས་མིའི་རིགས་འབྲུང་ཁྲུང་སྐད་ཀྱི་སློུ་གས་ནས་འདིའི་སྐར་གྱི་ཞིབ་འཇུག་མང་དུ་བྱས་འདུག་དཔེར་ན་འགའ་རེས་སྡེ་ཤོག་རྗེས་ལྟས་ཅན་དང་མི་རིགས་རྗེས་ལྟས་ཅན་གྱི་སྐད་ཆ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ་འདུ། སླུ་གུས་སྐད་ཆ་སློབ་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་པ། ཡང་འགའ་ཞིག་གིས་སློུ་གས་ཀྱི་འགྲུལ་སྐྱོ་ཆོགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་མང་དུ་སྤང་། ཞོང་གསལ་གྱི་ཞིབ་འཇུག་དེ་ཆོའི་ཐད་ནས་དགའ་རྒྱུད་བའི་འབྲས་བྱ་ཅུང་ཟད་ཐོབ་ཐོང་། གནད་དོན་དངོས་སླུ་ཐག་གཅོད་པ་ལ་ད་དུང་བར་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་པོ་

འདུག རྟོན་དངོས་སུ་འཇམ་མིང་སྟེང་གི་མི་རིགས་གང་ཞིག་དང་མི་རིགས་དེ་མི་
འདུའི་རྗེས་ལྷན་ཡོན་ན་འདྲ། ཁོ་ཚོའི་སྐད་ཆ་ལ་འཕེལ་རིམ་ལྟན་རིང་པོ་ཞིག་ཡོད་པས།
མིའི་རིགས་ཀྱི་གདོད་མའི་སྐད་ཆ་དེ་དང་ཉེ་བཅུ་མང་དུ་མཆིས་སོ།

སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུངས་ནི་གནད་དོན་ཉེ་ཅང་གལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པས། སྐད་
བརྟེན་རིག་པས་དེ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱ་དགོས་པར་མ་ཟད། དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཆོན་
རིག་སྟེ། དཔེར་ན་འཕྲོ་བའི་མིའི་སྐྱེ་དངོས་རྩ་བའི་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་མིའི་རིགས་
རིག་པ་དང་འཕྲོ་བའི་མིའི་སྐྱེམས་ཁམས་བྱ་འགྲུལ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་སྐྱེམས་ཁམས་
རིག་པ། འཕྲོ་བའི་མིའི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་གནད་ཆས་རྟོག་
ཞིབ་རིག་པ། རྩེ་རྩལ་ལྷན་པོའི་རྩལ་པ་ལ་ཞིབ་འདུག་བྱེད་པའི་གཟུགས་ཁམས་ཆགས་
རྩལ་རིག་པ་དང་གསོ་རིག་སོགས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཀྱང་དཔྱད་པ་གཏོང་གིན་ཡོད། དེའི་རྒྱ་
མཆན་གང་ཡིན་ཞེས་ན། ཞིབ་འདུག་བྱེད་ལུལ་གྱི་འབྲུང་རྒྱལ་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་
ཉིད་རྟོགས་མ་སྟབས། དེའི་རྩ་བའང་གཏོང་བ་མའི་སྐོ་ནས་གསལ་པོར་རྟོགས་མི་
སྟབས་པའི་ཕྱིར། སྐད་ཆའི་རྩ་བའི་སྐོ་སྐོས་རྟོགས་བྱེད་ཆེད་དུ་ཆོས་སོག་མར་མིའི་རིགས་ཀྱི་
སྐད་ཆ་ཆེ་ལྟར་བྱུང་བར་རྟོག་ཞིབ་བྱ་དགོས།

ཁ། མར་ཁེ་མིའི་ཕྱིར་ལྷགས་མ་སྐྱུང་གོང་གི་སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུངས་སྟེ།

མིས་ཆེ་ལྟར་སྐད་ཆ་བཤད་འཕྲོ་བའི་གནད་དོན་དེར་མི་རྒྱལ་སྐོ་སྐོས་ནས་
མཆར་སྐྱུང་སྟེས་པ་རེད། གནད་རབས་ཆོས་ལྷགས་ཀྱི་རྩ་རྒྱུང་དང་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་
གནད་རྒྱུད་དེ་དག་གིས་རྟག་པར་འཕྲོ་བའི་མིའི་སྐད་ཆ་ནི་རྩ་ལྷན་གནད་བ་དང་། ཡང་
ན་མི་དྲག་ཆེན་པོས་གསར་སྐྱུན་མཛད་ཅེས་བཤད་དོ། གནད་རྒྱུད་ཁ་གསལ་ཉན་ན་
མིའི་ཡིད་དབང་འཕྲག་པ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལ་ཆོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་རིན་
ཐང་ཅི་ཡང་མེད། རྩ་རྒྱུང་དང་གནད་རྒྱུད་མ་གཏོགས། ད་རུང་གནད་ནས་ད་བར་
སྐད་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུངས་ཀྱི་སྐོར་ལ་བཞེད་རྒྱུ་མང་པོ་བྱུང་བོད། དེ་དག་ལས་ལྷགས་
ཕྱིན་ཅུང་ཟད་ཆེ་བ་ནི་གསལ་གསལ་ལྟར།

ཐུར་ལད་རྫོས་སྟེ། ཁོ་ཚོའི་བསམ་པར་བསྐལ་པ་ལ་སོག་གདོད་མའི་མིས་རང་
བྱུང་ཁམས་ཀྱི་སྐོ་སྐོས་ལ་ཉན་ནས་(དཔེར་ན། རྩ་རྒྱུང་ལྷན་འབབ་པའི་སྐོ་དང་།
རྩུང་གཡུག་པའི་ལྷན་སྐོ་སྐོས་ལ་སྐོ་བྱུང་།) ཐུར་ལད་རྫོས་

ལུས་ཏེ་ཐུང་བའི་བྱ་དངོས་དེ་དག་ལ་མིང་བཏགས་པ། དེ་ལྟར་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་
ཐུང་ངོ།

ཆང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར། སྐད་རིགས་གང་ཞིག་དང་ཡུལ་སྐད་གང་ཞིག་ལ་སྐྱར་
ལད་རྫོས་ཀྱི་མིང་ཆོག་ཡོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེའི་གྲངས་འཁོར་མང་པོ་མེད། དེ་མིན་
སྐད་རིགས་གཅིག་གསལ་ཡུལ་སྐད་གཅིག་གི་ཁྲོད་ཀྱི་མིང་ཆོག་མང་ཆེ་བ་ནི་སྐྱར་ལད་རྫོས་
ལུས་ཏེ་ཐུང་བ་མ་ཡིན་ནོ། མིང་ཆོག་ཁ་ཤས་སྐད་རིགས་འདིའི་ནང་སྐྱར་ལད་རྫོས་ལུས་
ཏེ་ཐུང་བ་ཡིན་ལ། སྐད་རིགས་གཞན་ཞིག་ནང་དེ་ལྟར་མིན་ལས་ཆེ། དཔེར་ན།
“ཕྱི་ལ” ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་སྐད་ཏུ་སྐྱར་ལད་རྫོས་ལུས་ཏེ་མིང་བཏགས་པ་ཡིན་ལ། ཡིན་ན་
ཡང་པོད་སྐད་ཏུ་ཕྱི་ལ། དཔྱིན་ཇིའི་སྐད་ཏུ་cat དང་རང་རྒྱལ་མེའོ་རིགས་ཏ་ནན་ཏན་
ཀྱི་ཡུལ་སྐད་ཏུ་təu ཞེས་བྱེད། དེ་དག་སྐྱར་ལད་རྫོས་ལུས་ནས་མིང་བཏགས་པ་མ་ཡིན་
ནོ། ལག་ཏེ་སྐྱར་ལད་རྫོས་ལུས་པའི་མིང་ཆོག་ཡིན་ན། སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བའི་ནང་
ཏུ་ལད་རྫོས་བྱེད་པའང་མི་འདྲ་བ་ཡིན་ལས་ཆེ། དཔེར་ན། “ཕྱི་ལ” ཞེས་པ་དེ་རྒྱ་
སྐད་ནང་mau དང་མཆོ་ལྷོ་པོད་རིགས་རང་རྫོང་ཁུལ་པོད་ཀྱི་ཁ་སྐད་ཏུ་mimi། མཆོ་
ཁོན་ཁེང་ཆེན་ཏོ་ནན་སོག་རིགས་རང་རྫོང་རྫོང་པོད་ཀྱི་ཁ་སྐད་ཏུ་milo། ཅིང་ཕོ་བྲུ་
པའི་མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་དེའི་སྐད་ཆའི་ནང་nau ཞེས་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་སོགས་སོ། ཉི་མ་
དང་ཟླ་བ། རི་བོ། ཁང་པ། རྩོན་པ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་དངོས་མང་པོ་ལ་རང་སྤྱང་
ནས་སྐྱ་ཐོན་རྒྱ་མེད་པས། ལད་རྫོས་བྱེད་ག་ལ་བྱུབ། གཞན་ཡང་། རང་བྱུང་
ཁམས་ཀྱི་སྐལ་ལྷན་པར་བྱི་སྤོང་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་། གདོད་མའི་མའི་སྐྱ་འདྲོན་དབང་པོ་
དར་ཁིང་རྒྱས་པ་ཞིག་མིན་པ་དང་། བཏོན་པའི་སྐད་སྒྲ་ཆད་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པས།
སྐད་སྐྱ་འགའ་ཞིག་ལ་ལད་རྫོས་བྱེད་ཐབས་མེད་པའམ། ཡང་ན་རི་མ་རི་བཞིན་ཏུ་ལད་
རྫོས་བྱེད་མི་རུས། དེའི་རྩོན་གྱིས་སྐྱར་ལད་རྫོས་བྱེད་པའི་བཞེད་པ་དེའི་ཐོག་ནས་སྐད་
ཆའི་འཕྲང་ཚུལ་གྱི་གནད་དོན་གསལ་བཤད་བྱེད་མི་བྱུབ་པོ།

ཆོར་ཉམས་སྐྱ་བ། ལྟ་བུ་དེ་འདྲོན་མཁན་གྱིས་དང་རབས་ཀྱི་སྐད་ཆའི་ནང་
འཛོད་ཆོག་ཡོད་པ་གཞིར་བཟུང་ནས། གདོད་མའི་མེས་སྐུ་ཡུལ་གྱི་བྱ་དངོས་ལ་འབྲེལ་
གཏུག་བྱེད་ཏུས་ནས་རྩོན་འཛིགས་སྒྲག་དང་དགའ་སྤང་། ཡིད་རྫོབ་པ་ལ་སོགས་པའི་
བསམ་ཚུལ་བྱུང་བས་ཆོར་ཉམས་ཀྱི་སྐད་སྒྲ་ལྡོག་མོན་ཏེ། རིམ་གྱིས་སྐད་སྐྱ་དེ་དག་

མིང་ཆོག་ཏུ་བྱུང་ནས་ཐོག་མའི་སྐད་ཆ་ལྟར་བར་འདོད་པ་རེད།

སྐད་རིགས་གང་ཞིག་དང་ཡུལ་སྐད་གང་ཞིག་ལ་འཁོད་ཆོག་ཡོད་པ་དེ་ཁས་མི་ལེན་
ཐབས་མེད་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་མཉམ་འཛིག་བྱ་རྒྱུ་དང་པོ་ནི་འཁོད་ཆོག་གི་གངས་
འཁོར་མང་པོ་མེད་པ་དང་། ཐ་ན་སྤྱར་ལད་རྫོས་ལྟེང་པའི་མིང་ཆོག་ལས་ལྷག་པར་ཉུང་
བ་རེད། གཉིས་པ་ནི་འཁོད་ཆོག་ཐོག་ནས་བཅེ་དུང་དམ་ཚུང་ཆོར་ཐད་ཀར་མཆོན་པ་
མ་གཏོགས། བཅེ་དུང་དང་ཚུང་ཆོར་དེ་དག་མཆོན་ལྟེང་གི་མིང་ཏུ་བྱུང་མི་རྒྱས་པ་དང་།
བཅེ་དུང་དང་ཚུང་ཆོར་མཆོན་ལྟེང་གི་མིང་ཆོག་ཡོད་ནའང་། ཆང་མ་འཁོད་ཆོག་ཡིན་
པས་མ་བྱུང་། སྐད་ཆའི་ནང་གི་བ་སྤྱད་མང་ཆེ་བ་ནི་བྱ་དངོས་རྩ་ཆོགས་མཆོན་ལྟེང་གི་
མིང་དང་གོ་དོན་མཆོན་ལྟེང་གི་མིང་ཆོག་རེད། དེར་བཞེན་སྤྱར་ལད་རྫོས་སྤྱི་བདེ་
འདྲ་བར་ཆོར་ཉམས་སྤྱི་བདེས་ཀྱང་སྐད་ཆའི་འཕྲུང་རྒྱལ་གྱི་གནད་དོན་གསལ་བཤད་
ལྟེང་མི་སྤྱབ་པོ།

ལག་བརྟེན་སྤྱི་བདེ་(གཞུགས་ཉམས་སྤྱི་བདེ་)། ལྷ་བ་འདི་ནི་དེང་སང་དར་བྱུང་ཏུང་
ཆེ་བའི་གཞུང་ལུགས་ཤིག་ཡིན་ལ། སྔ་རོ་བཅུ་ལྷག་ཁ་ཤས་རིང་ལ་སྐད་བརྟེན་རིག་པ་བ་
དང་མེམས་ཁམས་རིག་པ་བ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཀྱང་དེར་འཐད་པ་རེད། ཞོ་ཆའི་བསམ་
པར་སྐད་སྤྱི་དང་ལག་བརྟེན་ཆང་མས་ནང་དོན་ངེས་ཅན་ཞིག་མཆོན་སྤྱི་བདེ་པ་དང་།
གདོད་མའི་མི་ད་ལྟའི་འོན་པའམ་ལྷགས་པ་དང་འདྲ་བར་ལག་བརྟེན་ཉམས་འཕྲུར་ལ་
བཞེན་ནས་སྐད་ཆ་བྱས་ཏེ་པན་རྒྱུ་གནས་རྒྱལ་བརྒྱུད་སྤྱི་བདེ་པ་ཡིན་ལ། སྐད་སྤྱི་ནི་
ལག་བརྟེན་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་བྱུང་བའི་རྩལ་རྒྱལ་ཞོ་ན་དང་རམ་འདེགས་ཀྱི་ལྟེང་ཐབས་
ཤིག་རེད། རྩལ་སྤྱི་གནས་རྒྱལ་རྩལ་དྲར་བྱུར་ཏེ། ལག་བརྟེན་དེས་དགོས་མཁོ་ཆོམ་མི་
སྤྱི་བདེ་པས། གཞི་ནས་སྤྱི་དང་ལྷན་པའི་སྐད་ཆ་བཞོལ་བར་འདོད། དེར་བཞེན་ཞོ་
ཆའི་རྩལ་རྒྱལ་ལ་ལག་བརྟེན་སྐད་ཆ་ནི་རོ་ཁོ་དང་པོ་ཡིན་ལ། སྤྱི་དང་ལྷན་པའི་སྐད་ཆ་ནི་
རོ་ཁོ་གཉིས་པར་འདོད་དོ།

ལག་བརྟེན་སྤྱི་བདེ་ཆོར་རིག་དང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་རེད། དང་པོ། ལག་བརྟེན་
དེ་མིག་གི་མཐོང་ཆོད་ཞོ་ནར་བེད་སྤྱི་བདེ་གོ་ཆོད་པ་ལས། མི་མཐོང་སར་དེའི་རྒྱས་པ་
ཤོར་བ་རེད། གཉིས་པ། གདོད་མའི་མིས་བྱ་འགྲུལ་དང་དལ་རྩལ་རྩ་ཆོགས་ལྟེང་
དགོས་པས། ལག་པ་དུས་རྒྱུན་དུ་མི་ཞོམ། གསུམ་པ། ལག་བརྟེན་མཆོན་ལྟེང་གི་

ལུས་པར་ཚད་ཡོད་དེ། སྐབས་འགར་ཡིན་ལ་མ་ཡིན་ཅམ་དང་། སྐབས་འགར་
གཏན་ནས་མཆོན་པར་བྱ་མི་ཐུབ། གདོད་མའི་མིས་སྤྲོད་དང་ལུན་པའི་སྐད་ཆ་བཞོལ་
སྤྱོད་བྱེད་དུས། མཚམས་མཚམས་ལ་དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ལག་བརྟུང་གང་འཚམ་ཞིག་བྱས་
ཤིང་། ལག་བརྟུང་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་གོ་དོན་མཆོན་ཐུབ་པ་དེ་བདེན་མོད། ཡིན་ན་
ཡང་དེ་ལ་རམ་འདེགས་རང་བཞིན་ལས་མེད། “སྤྲོད་དང་ལུན་པའི་སྐད་ཆ་འམ་མིང་
ཆོག་དང་ལུན་པའི་སྐད་ཆ་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་མའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་མི་
ཅམས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་ཡོ་བྱེད་གཅིག་ཕྱ་ཉི་འབྲུས་ཚད་གི་སྐད་ཆ་ཡིན་ལ། འོ་རྒྱས་ཉིང་
དུ་མའི་རིགས་སྤྱི་ཚོགས་གང་ཡིན་རུང་། ཆེས་རྩིས་ལུས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཡིན་ན་ཡང་།
རང་ལ་སྤྲོད་དང་ལུན་པའི་སྐད་ཆ་མེད་མི་སྲིད།” (སི་ཏུ་ཡིན་གྱི་«མར་ཁེ་སའི་རིང་ལུགས་
དང་སྐད་བརྟུང་རིག་པའི་གནད་དོན།»ནང་གསལ།)

གོང་གསལ་གྱི་ལྟ་བུ་དེ་དག་གིས་སྐད་ཆ་འི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་
བྱེད་མི་རུས་ཏེ། ཚུགས་གཅིག་ནས་དུས་རབས་ཀྱི་བཀག་རྒྱ་ཐབས་པ་དང་དུས་དེར་
ཆོན་རིག་གོང་འཕེལ་གྱི་ཚུ་ཚད་ཀྱིས་བཀག་འཁོག་བྱས་པས་རེད། ཚུགས་གཞན་ཞིག་
ནས་གཞུང་ལུགས་དེ་དག་གི་ཐང་གཞི་ནི་སེམས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཡིན་ལ། སྐད་ཆ་འི་སྤྱི་
ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་མཐོང་མ་ཐུབ་པའི་ཕྱིན་རེད།

ག རལ་ཚྭ་ལྱིས་སྐད་ཆ་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་རེད།

མར་ཁེ་སའི་རིང་ལུགས་གསར་གཏོད་བྱས་པ་ནས་བཟུང་། སྐད་ཆ་འི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་
ཀྱི་གནད་དོན་དེ་ཆ་བའི་ཐོག་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐུབ་པར་བྱུང་། ཁོ་ཆོས་སྐད་ཆ་འི་
འབྲུང་ཁྲུང་ས་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་མའི་རིགས་འབྲུང་ཁྲུང་ས་ཀྱི་གནད་དོན་གྱི་ཁག་གཅིག་ཏུ་
བརྗེས་ནས་ཞིབ་འདུག་བྱས་པ་རེད། ཡོན་གེ་སིས་«སྤྲོན་ནས་མིར་ཐུར་པའི་བརྒྱུད་རིམ་
ནང་རལ་ཚྭ་ལྱི་རུས་པ་»ཞེས་པའི་གསུང་ཚམ་གྱི་ནང་དུ། ཚོད་ཐུབ་ཀྱི་དཀོས་གཙོ་
རིང་ལུགས་དང་འོ་རྒྱས་ཀྱི་དཀོས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་དང་བྱེད་ཐབས་ལ་བརྟེན་
ནས། སྤྱི་ཚོགས་ཆོན་རིག་དང་རང་བྱུང་ཆོན་རིག་གི་བྱུང་འབྲས་སྤིང་བརྒྱས་བྱས་ཏེ།
མའི་རིགས་ཆགས་དུས་ཐུན་མོང་གིས་རལ་ཚྭ་ལྱི་དང་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་འབྲེལ་འདྲིས་
ཀྱི་དཀོས་ཕལོ་དང་བརྟུན་ཆེད་སྐད་ཆ་བྱུང་ཞིང་། སྤྱི་མཚན་དུ་ཐུར་པའི་བསམ་
གཞིགས་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་བྱུང་བ་རེད། རལ་ཚྭ་ལྱིས་སྐད་ཆ་གསར་སྐྱབ་བྱས་པ་ནི་

མར་ཁི་མི་དིང་ཡུགས་ཀྱི་སྒྲིབ་ཆའི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་སྐར་གྱི་ཆ་བའི་ཉ་ཚུལ་ཡིན་པའི་གནད་
བཟུང་།

ཆང་མས་ཤེས་གསལ་ལྟར། མི་ནི་གནད་དོན་སྤྱོད་ལས་འཕེལ་འབྲུང་བྱས་ཡོང་
བ་ཞིག་རེད། སྤྱོད་ས་མིར་གྱུར་པ་དེ་རྒྱུ་ཆའི་ཐོག་གི་འབྲུང་མཆོང་སྒྲུབས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་
ལ། འབྲུང་མཆོང་འདིའི་རྒྱུ་ཆ་འབྲུང་བའི་ནང་རལ་ཚུལ་གྱིས་རག་ལས་པའི་རང་
བཞིན་གྱི་རྒྱས་པ་ཐོན།

རག་ཚུན་ལ་གནད་ལྟ་མོའི་དུས་སུ། ཆ་བ་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་གྱི་ནགས་ཆལ་ནང་དུ་ཉ་
ཅང་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྤྱོད་མིས་འཆོ་བ་སྤྱེལ་བཞིན་ཡོད་ཅིས་ཟེར། སྤྱོད་རྒྱུ་ཆ་འཁོར་
བཟུང་པ་དང་ཤིང་སྤྱོད་སྤྱོད་དུ་ཡར་མར་འགོས་པས། ལག་པ་དང་རྒྱུང་པས་ལས་
འགན་མི་འདྲ་བ་འཁྲུང་གྱིན་ཡོད་པར་བརྟེན། དེ་ཆོའི་གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་ཆགས་ཚུལ་
གོང་དུ་འཕེལ་བའང་གཅིག་འདྲ་མ་རེད། རྒྱུ་ཆ་སའི་གོ་ལའི་གནས་གཤིས་ལ་འབྲུང་
སྤྱོད་ཚུངས་སྤྱོད་ཚུངས་ཀྱི་ཚུལ་ཆེ་ཆེར་གྱུར་པས། སྤྱོད་མི་ཁྱེད་སྤྱོད་པོའི་སྤྱོད་ནས་ས་ཆོས་སྤྱོད་
སྤྱོད་ཏེ་འཆོས། ས་ཆོས་ཀྱི་འཆོ་ཐབས་མ་འགྲོད་པའི་སྤྱོད་རིགས་ཁ་ཤས་རིམ་གྱིས་ཉམས་
པ་དང་། གཞན་ཞིག་རིམ་བཞིན་ལངས་ནས་འགྲོ་ཤིང་ཤིང་། ལག་པས་ཁྱེད་སྤྱོད་གཞན་
ཁྱེད་སྤྱོད་པ། མཐར་ལག་ཆ་བཞུགས་ཤེས་ལ་ལག་ཆ་བཞུགས་པར་རྒྱས་པའི་ལག་པར་གྱུར།
དེའི་སྤྱོད་ཀྱིས་ཡར་ལངས་ནས་འགྲོ་བ་དང་རྒྱུང་ལག་ཁ་གྱེས་པ་དེ་དག་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱིས་
རལ་ཚུལ་ཁྱེད་པའི་སྤྱོད་འགྲོའི་ཆ་སྤྱོད་དུ་གྱུབ་པོ།

གནད་ལྟ་མོའི་དུས་སུ། ར་ཆོའི་མེས་པོའི་འཆོ་ཐབས་ཀྱི་ཆ་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་ཞུ་
དེ་དུས་ཁོ་ཆོར་སྤྱོད་ཚུངས་ཆར་གསུམ་གྱིས་འཇིགས་ནང་སྤྱུལ་ཞིང་། རི་མཆོ་ཆུ་ཆེན་དང་
སྤྱོད་ཤིང་སྤྱོད་པོས་བསྐྱོད་ལམ་བཀག་པ་དང་། ཆུ་ལྷག་དང་གཅན་གཟན་གྱིས་ད་དུང་
ཆུ་ནི་ཆད་པར་ཁོ་ཆོར་འཆབ་སྐོལ་ཡང་ཡང་ཁྱེད་པ་རེད། སྤྱོད་ཆགས་གཞན་དག་
ལས་ཉ་ཅང་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་སྤྱོད་མི་རིགས་པ་སྤྱོད་པོ་ཡིན་ན་ཡང་། ཉེན་ཁ་དེ་འདྲ་ཆེ་
བའི་ཁོར་ཡུག་དུ་རང་བྱུང་གནོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོགས་ལས་རྒྱུ་པར་རྒྱུ་བ་དང་འཆོ་བའི་ཆུ་
ཆས་འཆོལ་བའི་ཆེད་དུ་སྤྱོད་དང་སྤྱོད་བཅས་རྒྱུར་བཞུགས་ཀྱིས་འགྲུལ་བསྐྱོད་མི་ཁྱེད་ཀ་
མེད་བྱུང་། འགྲུལ་བསྐྱོད་དེ་རིགས་ནི་རལ་ཚུལ་ཁྱེད་པའི་འགོ་རེད།

ཐུན་མོང་གི་རལ་ཚལ་ལ་ཕན་འདུས་ཐོབ་དགོས་ན། བྱ་སྤྱོད་མཐུན་ཐབས་དང་
ཕན་ཚུན་གཞིགས་འདེགས་བྱེད་དགོས། དཔེར་ན། རྩང་ཆེན་ཞིག་རྩར་རྩུན་སྤྲི་
མང་པོས་མཉམ་དུ་བཀྲུག་ན་དག་ཚོར་ཁྲོག་པ་དང་། ཡང་དཔེར་ན། གཙན་གཟན་
གཏུམ་པོ་ཁྲུ་ཞིག་རྩར་ཡོང་ན་སྤྲི་མི་གཅིག་གིས་འགོག་ཐབས་མེད་པས། ཆང་མ་པོས་
ཡོང་ཕྱོད་གས་གཅིག་དུ་བསྐྱར་ནས་ཚོལ་ན་གཞི་ནས་རྩལ་ཁ་ལེན་བྱུང། དེ་ལྟར་སྤྲི་
མས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་གི་རལ་ཚལ་འཆོ་བའི་ནང་དུ་བྱ་སྤྱོད་མཐུན་ཐབས་དང་། ཕན་
ཚུན་གཞིགས་འདེགས། ཉམས་སྤྱོད་བརྗེ་རེས་བཅས་བྱེད་པའི་ཐུར་ཁོ་ཆོས་རིམ་བཞིན་
ཕན་ཚུན་གྱི་བར་དུ་བརྟ་ག་གེ་མོ་ཞིག་མི་རྩོད་ཀྱི་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་བྱུག་ཡོད་པར་རྟོག་
དེའི་ཐུར། སྐད་ཆའི་འབྲུང་བའི་རལ་ཚལ་ལ་རག་ལས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན།

དགོས་མཁོ་ཁོ་ནས་སྐད་ཆ་དང་དུང་འབྲུང་མི་མིན། སྤྲི་མི་ནམས་རལ་ཚལ་བྱེད་
དུས་ལངས་ནས་འགྲོ་བ་དང་རྒྱང་ལག་གི་བྱེད་ལས་བགོས་པ་ལས། ད་དུང་སྐད་ཆ་
འབྲུང་རྒྱར་ངེས་པར་མཁོ་བའི་སྐད་ལྟའི་རྩུ་ཆ་ཕུན་སུམ་ཆོགས་པ་དང་གོ་དོན་གི་རྩུ་ཕྱིན་
གཙོ་བོ་འང་འདོན་སྤྱོད་བྱས་སོ།

ལངས་ནས་འགྲོ་བར་བརྟེན། སྤྲི་མིས་རང་འདོད་ལྟར་སྤྲོ་བ་དང་གྲི་བར་ལེད་
སྤྱོད་བྱེད་བྱུང་པ་དང་། རང་འདོད་ལྟར་སྐད་སྤྲོ་ཡང་འདོན་བྱུང། ལངས་ནས་འགྲོ་
བར་བརྟེན། སྤྲི་མིའི་དབྲགས་རྩུན་གྱི་བརྟོད་ལམ་དེ་དུའུ་ལངས་དབྲུ་བཅའི་བྱར་ཆོད་
དུ་བྱུར་པ་དང་ཆབས་ཅིག་དུ་གྲི་བ་མར་རྩར་ནས་མཉམ་གྲགས་ཁོག་པ་གཉིས་སུ་བྱུར།
དེའི་ཐུར་ཁོ་ཆོས་སུ་གྲན་གི་སྤྲོ་འདོན་དབང་པོ་ལྟབས་བཅུན་ལེད་སྤྱོད་དང་། རང་
འདོད་ལྟར་དབྲགས་རྩུན་ཆོད་འདོན་བྱས་ཏེ། མཉམ་གྲགས་སྤྲོ་ཆོགས་ཆགས་ཤིང་སྐད་
སྤྲོ་མང་འབྱེན་བྱུང་པའི་རྩུ་མཆོན་གྱིས། སྐད་ཆ་ལ་དངོས་པོའི་རྩུ་ཆ་ཐུན་ནོ།

སྐད་ཆའི་གོ་དོན་ནི་བསམ་གཞིགས་ལས་བྱུང་ཞིང་། མིའི་བསམ་གཞིགས་ཡང་
རལ་ཚལ་ལས་བྱུང་བ་རེད། ལངས་ནས་འགྲོ་བར་བརྟེན། སྤྲི་མིའི་མིག་གིས་ཡར་
མར་གཡས་གཡོན་གྱི་དངོས་པོ་མཐོང་བྱུང་པ་དང་། མཐོང་རྩུ་རྗེ་ཆེར་བྱུར་ནས་ཤེས་
ཆོར་འབེལ་པོར་སོང་། རལ་ཚལ་བྱས་པའི་རྩུན་གྱིས། སྤྲི་མིའི་ལག་པས་ཐུ་རོལ་གྱི་བྱ་
དངོས་འདྲ་མིན་སྤྲོ་ཆོགས་ལ་བྱུག་པས། དབང་ཅའི་མ་ལག་གི་རྩར་རྩར་ཕུས་མཐུ་རྗེ་
ལེགས་སུ་བྱུར། ཡང་རལ་ཚལ་བྱས་པའི་དབང་གིས་སྤྲི་མིས་ཁ་ཟས་འདྲ་མིན་སྤྲོ་ཆོགས་

རྟེན་པ་དང་། ཁ་ཟས་དེ་དག་གིས་མིའི་སྒྲིབ་པའི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་འཆོ་བཅུད་མང་པོ་ཞིག་
 འདོན་སྤྲོད་བྱས་པ་རེད། མདོར་ན། སྤྱི་མི་རྣམས་ཐུན་མིང་གི་འགྲེལ་བསྟོན་ནང་
 བསམ་ལག་ལེན་རིམ་པ་དུ་སྤྲོད་པ་དང་འཆོ་བཅུད་ཀྱིས་འཛོམས་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས།
 བསམ་གཞིགས་འབྱུང་བ་དེ་ལ་དངོས་པོའི་ཆར་གཞི་ཡོད་པར་གྱུར། ཏུས་དེར་སྐད་སྒྲ་
 གསལ་པོས་སྤྱི་མཚན་དུ་གྱུར་པའི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་འགན་ཁུར་པར་བརྟེན། སྤྱི་མི་
 རྣམས་ཀྱིས་ངལ་སྤོང་ནང་ནས་ཐོབ་པའི་འཆར་ཚུལ་དང་ཆོར་བ། སྤང་འཆར་སོགས་
 སྤང་བཟུས་བྱས་ནས་དོན་སྤྱིར་འབྱུར་བ་བྱས་ཏེ། ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྱི་འཛིག་རྟེན་ནང་གི་བྱ་
 དངོས་སྤྱི་ཆོགས་དང་དེ་དག་ལན་ཚུན་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་པའོ།

༨། གདོད་མའི་སྐད་ཆ།

དང་ཐོག་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་རིམ་འདྲ་ཞིག་རེད་ཅེས་ན། དཔུང་གཞི་མེན་ཏུ་
 ད་ཀོན་པས། ད་ལྟ་ང་ཆོས་གསལ་པོ་ཤེས་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་ཆོད་དཔག་བྱས་ན་དེ་
 ཏུས་མིའི་སྤྱི་འདོན་དབང་པོ་དང་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་དབང་པོ་དེར་སྐབས་ལས་དར་ཞིང་
 རྒྱས་པ་དང་འབྲས་ཚར་ཞིག་མ་རེད། ད་ཀྱང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་རྟོག་འཛིང་མེད་པ་
 དང་། མི་དང་མིའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་རྟོག་ཏུ་མེད་པས། སྐད་ཆ་མེན་ཏུ་རགས་
 ཅམ་ཡིན་ལ། སྐད་སྒྲ་དེ་འདྲ་གསལ་པོ་མེན་པ་དང་། ཚུ་བའི་ཐ་སྟོན་ཏུ་ཅང་མི་
 འདད་ཞིང་སྐད་ཆའི་ཤོད་སྤངས་དང་མིང་ཆོག་སྒྲིག་ལུགས་ཀྱང་རགས་རམ་ཞིག་རེད།
 སྤྱི་མཚན་དུ་གྱུར་པའི་བསམ་གཞིགས་ཡོད་ཏུང་། དོན་སྤྱིའི་རིམ་པ་དམའ་ལ། སྤང་
 བཟུས་ཀྱི་རྒྱ་ཆད་མི་མཐོ་ཞིང་། ཏུས་རྒྱན་པར་བྱ་དངོས་དངོས་དང་འབྲེལ་ཡོད།
 ཡིན་ན་ཡང་དང་ཐོག་གི་སྐད་ཆ་ག་འདྲ་རགས་རམ་ཡིན་ཏུང་། སྒྲིག་ཆགས་དུང་འགྲོའི་
 གཤམ་སྐད་དང་བཟུར་ན་ངོ་ཐོ་གཏན་ནས་མི་གཅིག་པའི་བྱུང་པར་ཡོད། ཡང་དེར་
 ཏུས་ཀྱི་ཆོད་མཐོན་པོར་གྲོང་འཕེལ་དུ་སྤང་ཡོད་པའི་སྐད་རིགས་སྤྱི་ཆོགས་ནི་དེའི་ཆར་
 གཞིའི་ཐོག་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་བཟུན་ནས་ལོ་ཁྲི་ལྔ་མང་པོ་བརྒྱུད་ནས་རིམ་
 འབྱུར་བྱུང་བ་ཞིག་རེད།

སྤྱིང་ཆན།

1. ང་ཆོས་སྐད་ཆའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་དོན་ཅི་

ཡིན།

2. རལ་ཚལ་དེ་སྐད་ཆ་བྱང་བའི་དགོས་པ་མཁོའི་རག་ལས་ས་ཡིན་དོན་ཅི་རེད།

3. “སྐར་ལྔ་སྐྱེས་སྐྱེ་བ་”དང་“ཆོར་ཉམས་སྐྱེ་བ་”། “ལག་བརྟེན་སྐྱེ་བ་”དེ་དག་གིས་སྐད་ཆའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་གནད་དོན་གསལ་བཤད་བྱེད་མི་བྱུང་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་རེད།

ས་བཅད་གཉིས་པ། སྐད་ཆ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྐར་ཚུལ་ཞིག་རེད།

༡ སྐད་ཆ་དང་སྤྱི་ཚོགས་འདི་གཉིས་ནི་ཕན་ཚུན་བརྟེན་ནས་གནས་པ་ཡིན།

སྐད་ཆའི་འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ལྷ་རྒྱས་དེས་ང་ཆོར་སྐད་ཆ་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཆགས་པ་དང་བསྐྱེད་ནས་བྱང་བ་ཡིན་པ་བཟུང་། མིའི་རིགས་དམའ་རིམ་གྱི་རྒྱག་ཆགས་དང་ཁ་གྲུས་པའི་ཉིན་དང་པོ་ནས་བཟུང་། མཉམ་སྦྲེབ་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐབས་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས། མཉམ་གཅིག་དུ་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་འཐབ་ཚུད་བྱས་ཏེ་འཆོ་བའི་རྒྱ་ཆས་ལོན་ཐབས་བྱས། མཉམ་པོར་བྱ་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ཚོགས་ཁག་དེ་ནི་དང་ཚོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཡིན་ནོ། མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ནི་བསྐལ་པ་ཡ་ཚོག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རལ་ཚལ་ལས་བྱུང་བ་རེད། གལ་ཏེ་མི་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱི་ཚོགས་ཚུགས་མེད་པ་དང་། ཕན་ཚུན་འགྲོ་འདྲ་གཏན་ནས་མེད་པར་ཁེར་རྒྱུ་དུ་འཆོ་བ་སྐྱེལ་ཞིང་། རང་བྱུང་ལ་བསྐྱར་བཞོད་མ་བྱས་ན་སྐད་ཆ་དེ་འབྱུང་མི་སྲིད། མི་མ་གཏོགས་རྒྱག་ཆགས་དུད་འགྲོ་གཞན་དག་ལྟེ་མཚོ་རིམ་གྱི་རྒྱག་ཆགས་ཤིག་ཡིན་ནའང་། དེ་དག་ལ་རང་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་མེད་སྟབས། སྐད་ཅོར་རྒྱག་ཤིས་ཤིང་། བརྟེ་དུང་དང་རེ་འདྲོད་སྟོན་བྱུང་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་སྐད་ཆ་མ་ཡིན་ནོ།

སྐད་ཆ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆགས་པ་དང་བསྐྱེད་ནས་བྱང་བར་མ་ཟད། སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་དང་བསྐྱེད་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་རེད། དུས་རབས་བདུན་པ་འཕེལ་བརྒྱུད་པའི་གནའི་བོད་སྐད་ནས་ད་ལྟའི་བར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་འཕོ་འཁྱར་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། ཆེད་དུ་ཞིབ་འཇུག་མ་བྱས་ན་གོ་བ་ལེན་དགའ་བའི་གནས་ལ་བྱུག་ རྒྱའི་དུས་བོར་ཡིག་ནས་ད་ལྟའི་བར་རྒྱ་སྐད་ལ་འཕོ་འཁྱར་དང་གོང་འཕེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་ལོ་སྟོང་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ཆོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བཟོ་ཞིང་ལས་རིགས་ཚོན་སྐྱོད་